

IN MEMORIAM

МИЛОРАД ПАНИЋ СУРЕП
(1912—1968)

Нестала је једна од најугледнијих личности у историји службе заштите споменика културе у нашој Републици. Милорад Панић Суреп, први директор овог Завода, прве установе за заштиту културног наслеђа у Србији, оставио је за собом легенду. Међу конзерваторима и љубитељима старина често се чује: „У Сурепово време“ — „Суреп је говорио“ ... Најплеменитији подухвати на споменицима српске повеснице у наше време везују се за његово име.

Он је покретач многих истраживачких радова на најзначајнијим споменицима и инспиратор великих открића на њима. Поједина блистава остварења старог српског сликарства која су била непозната за науку откривена су његовом заслугом. Свестрано заинтересован, смео и одлучан, упоран и довитљив, неуморно је надањивао многоврсне конзерваторске иницијативе за очување споменичких вредности и за њихову савремену презентацију; не само да наше споменике у свету прославља, него и да их учини жариштем за нова стремљења ка откривању трагова прошлости.

Покретач је и ових Саопштења, првог стручног часописа за заштиту и конзервацију споменика културе у СР Србији. Желео је да се у њима нађу сва открића, значајна за културну историју српског народа, и резултати радова на конзервацији и презентацији споменика културе који ће донети нова сазнања о њима.

Сарадници Завода посвећују овај број Саопштења његовој љубави за српску прошлост.

МИЛОЈЕ МИЛОШЕВИЋ
(1923—1968)

Још као сасвим млад архитект одважно је преузео кормило једне тек основане установе која је на подручју Војводине успела да за кратко време организује службу заштите споменика културе и да под својим стручним руководством изврши читав низ веома значајних, сложених и обимних конзерваторских интервенција. Његов проницљив и практични дух увек је позитивно деловао и постизавао завидне резултате.

Нажалост, у време његовог највећег успона, када је требало да то своје драгоцено искуство пренесе и на наш Завод, дотле његова нама свима непозната бољка сурово је пресекла живот човеку од кога се тек очекивало да да највећи допринос који је дан конзерватор може да пружи.

Отишао је одједном, у најбољим годинама живота, ожаљен од својих најближих, од оних у породици, од оних са којима је до тада радио, од оних са којима је тек намеравао да ради. А његова делатност била је плодна и у исто време стручна; његов однос према људима био јечовечан и у исто време спонтан; његове организаторске способности биле су конструктивне у исто време експедитивне. Једном речју, био је то човек пун врлина а скроман по природи.

Успомена на његов мио и ведар лик остаће нам свима у најлепшем сећању.

АЛЕКСАНДАР ТОМАШЕВИЋ
(1922—1968)

Одмах по завршеним студијама на Ликовној академији у Београду, као талентован сликар и поклоник српског стваралаштва у прошлости, посвећује се практичној конзерваторској делатности на конзервацији сликарских дела у оквиру рада Са-

везног сада Југословенског института за заштиту споменика културе. Убрзо одлази и на усавршавање конзерваторског искуства у познатим иностраним центрима за конзервацију споменика у Француској и Белгији. На повратку са специјализације прихвата се дужности шефа Сликарско-конзерваторског атељеа у свом Институту. Касније, као доцент Академије за примењене уметности стара се да на њој организује одсек за конзервацију сликарских дела, али, нажалост, смрт га је спречила да своју замисао оствари.

Марљив и радознао, прегалац по природи, Александар Томашевић је брзо спознао тајне средњовековног стваралаштва и савремене конзерваторске методе којима ће се одговорно и успешно сачувати сликарске вредности одређеног споменика. Њему је као обдареном уметнику активна делатност на конзервацији наших средњовековних фресака омогућила плодна сопствена трагања за што савременијим ликовним изразом. Свака изложба његових слика представљала је за наш ликовни живот значајан догађај. Посебно, његов префињени дух колекционарства, а што је у нашој средини још реткост, развијао је у њему још већу ангажованост на заштити споменика српске уметности, нарочито народног стваралаштва. Као члан разних комисија које су решавале разноврсна питања из области заштите споменика културе својим стручним искуством знатно је допринео корисним акцијама на заштити и конзервацији не само наших најзначајнијих споменика културе већ и многих других објеката.

Успомена на Александра Томашевића имаће посебан педагошки значај за будуће младе конзерваторске раднике, као потврда да рад на споменицима прошлости може пружити неисцрпна уметничка врела. Александар Томашевић је то доказао.

МИОДРАГ ГРБИЋ
(1901—1969)

У пионерском раду прве стручне установе за заштиту споменика културе у Србији, у време када је рад на самим споменицима био скопчан с многим потешкоћама, искусни музеалац и одличан познавалац терена, Миодраг Грбић, искористио је све своје организаторске и педагошке способности да своју активност усредреди тамо где је било најкорисније. Од старијих стручњака прибавио је основне податке о нашим број-

ним споменицима. Уз помоћ млађих извршио је класификацију нашег културног наслеђа и тиме знатно допринео да се рад службе заштите споменика културе целисходно унапреди.

Миодраг Грбић је био један од оних посленика који ненаметљиво и истрајно откривају нове просторе ангажујући за њих нове стручњаке и организујући нове задатке да се испуне стваралаштвом и корисним циљевима.

Ведар и радан, искусан и оштроуман, рационалан и спретан, упорно је настојао да се драгоцене споменичке вредности наше земље што боље сачувају и одрже. Конструктиван и умешан, развијао је стручну сарадњу на свој особити начин; сваку акцију умео је да обоји својеврсним радосним колоритом.

У сарадњи са осталим нашим стручњацима, поч. Грбић је оспособио читав низ младих интелектуалаца, улио им вољу за нову струку, код већине успео да се они у потпуности посвете музејско-конзерваторском позиву и педагошко научном раду.

Основна документација којом данас располаже служба заштите споменика културе у Републици ослања се великим делом на стручну архиву коју је својевремено био успоставио поч. Грбић, док завидан број музејско-конзерваторских експерата у Београду, па и многи други стручни и научни радници највишег степена треба да му дугују знатан степен благодарности.

МОМИР КОРУНОВИЋ
(1883—1969)

Сложени, обимни и веома осетљиви конзерваторски подухвати иа Дечанима, вршени пред други светски рат, као и многи други радови на бројним споменицима српског порекла, сведоцису стручног и преданог рада архитекте Момира Коруновића.

Статичка консолидација темеља и сводова и друге заштитне интервенције на овом нашем највећем средњовековном споменику културе и данас задивљују конзерваторе постојаношћу, смелошћу и савременошћу подухвата које је вршио овај наш доскора најстарији живи неимар и љубитељ нашег културног наслеђа.

Иако његов занос за српским средњим веком и тежња да данашњу нашу архитектуру оплемени елементима из оног времена није правилно схватила нити прихватила

нова генерација, име Момира Коруновића неоспорно ће остати у аналима заштите црквене архитектуре српског средњег века као светло име честитог и врсног стручњака који је с ретким поштовањем и одушевљењем прилазио споменицима.

Недавно, иако у дубокој старости, Момир Коруновић се одазвао позиву Републичког завода за заштиту споменика културе, па је своје драгоцене искуство, у односу на даљу судбину Дечана и на недовршену заштиту и уређење манастирског комплекса услед рата, овога пута несебично пренео на своје знатно млађе колеге. На овоме месту ми то посебно подвлачимо и остајемо му захвални.

КРСТА ЂОРЂЕВИЋ
(1927—1969)

Све док није основан Завод за заштиту споменика културе у Нишу, рад на непосредној заштити нашег културног наслеђа из овога краја одвијао се знатним делом преко Народног музеја у Нишу. Та делатност спроводила се углавном преко његових заслужних управника, данас обојице покојних Александра Ненадовића и Крсте Ђорђевића.

Настављајући активност свог предходника, Крста Ђорђевић, историчар по струци, још је у јачој мери ангажовао своју установу на заштити већег броја споменика културе. Поред рада на Медиани, Св. Николи у Куршумлији и на Нишкој тврђави, залаже се нарочито за Ћеле кулу и споменик на Чегру и преузима велики задатак вредновања заштите и обраде Логора на Црвеном крсту, те успева да у јачој мери заинтересује своју Општину и друге надлежне установе за заштиту свих ових споменичких вредности.

При Музеју оснива радну конзерваторску групу која систематски приступа асанацији оронулих бедема Нишке тврђаве, под стручним руководством одговорних конзерватора.

Можда је баш овако схваћен рад управника Народног музеја у Нишу Крсте Ђорђевића и утицао да се у овом граду оснује

и оснажи посебан Завод за заштиту спо-

меника културе који је своју нову делатност и започео преузимајући поједине стручњаке из овог музеја, настављајући и продубљујући рад, првенствено на истим споменицима.

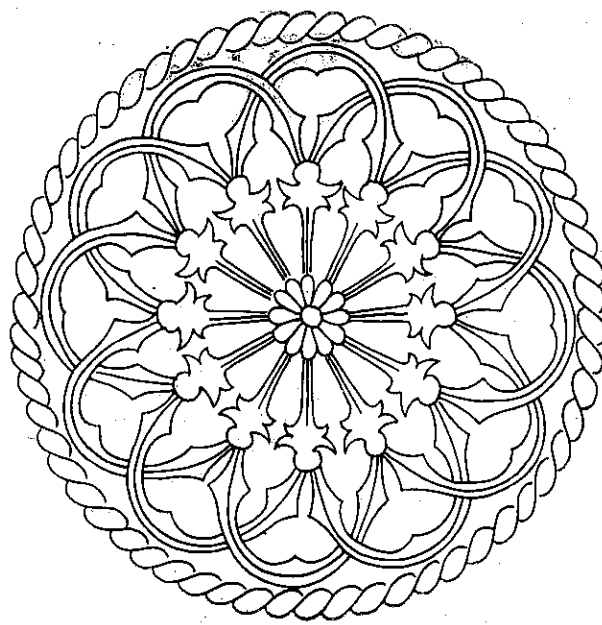
Хитајући са својим сарадницима баш на један од оних састанака на којима је требало заложити се за свој музеј и споменике свога краја, у саобраћајној несрећи пресечена је за увек активност једног музеалца посебно заслужног и за заштиту споменика културе.

ЕМИЛ ЧЕРШКОВ
(1929—1969)

Републичка комисија за археолошка питања у СР Србији коју је образовао Републички завод за заштиту споменика културе није имала среће да дуже времена користи богато искуство њеног члана Емила Чершкова.

Овај врсни археолог, класичар по специјалности, давнашњи је познатик и сарадник Републичког завода. Још као студент запажен је приликом многих рекогносцирања терена вршених широм целе земље. Његов даљи рад на Косову иако првенствено усмерен у музеолошком правцу, пружао је заштиту споменика културе неочењиве користи јер је Чершков неуморно делао на терену, откривајући и обрађујући многа до тада недовољно позната археолошка налазишта. Та његова активност није се само ограничавала на проучавање ових споменика (докторска дисертација Муниципиум ДД код Сочанице, Римљани на Косову и Метохији и др.), већ се настављала и кроз активно залагање за дефинитивну заштиту и обраду откривених налазишта. То нам доказују Сочаница, Улпијана и други споменици са Косова, као и тек започети рад у Нишу који је пресекла неочекивана и грозна смрт против које се његов млади и снажни организам борио до последњег даха.

У Емилу Чершкову заштита археолошких налазишта у Србији губи једног од својих најактивнијих заступника.

Овде су цртежи розета са цркве манастира Љубостиње